
Niccolò Machiavelli

Belfagor archidiabolo

traducite per
Onofrio Notarstefano

Union Mundial pro Interlingua
© 2010 – www.interlingua.com

BELFAGOR ARCHIDIABOLO

“Belfagor archidiabolo” es le unic conto de Niccolò Machiavelli (1469 – 1527). Le conto esseva scribite inter 1518 e 1527 e es cognite anque como “Le fabula de Belfagor Archidiabolo” o “Le demonio qui prendeva sposa”. Le conto es un scripto satyric contra le feminas, le maritage e contra le costumes de Florentia del tempore del autor.

FABULA DE BELFAGOR ARCHIDIABOLO

Le chronicas antique de Florentia narra re un homine sanctissime, cuje vita habeva essite considerate exemplar per tote su contemporaneos. Ille, absorbite in su preces, habeva sempre le terribile vision de infinitemente misere homines qui moriva in disgratia de Deo, assi illes iva al inferno. Totes o le major parte del infortunate homines se doleva esser conducite a tante infelicitate per le simplice factio de haber se ligate a un femina contrahente maritage. Assi Minos e Radamanto, e le alteres judices infernal, se habeva grandemente meraviliate. Illes non poteva creder que esseva ver iste calumnias, que le infortunate homines faceva al sexo feminin. Ma cata die cresceva le querelas. Assi le judices infernal faceva a Pluto un adequate relation super toto lo que illes habeva audite.

Pluto decideva investigar a fundo super iste caso con tote le princes infernal pro cognoscer le veritate. Ille convocava le diabolos e parlava de iste maniera:

”Mi amate fideles, io possede iste regno per celeste e irrevocabile voluntate. Pro isto io non pote esser submittite a alcun judicio, celeste o mundan. Totevia illes qui ha grande poter demonstra prudentia si illes se submitte al leges e si illes ben considera le judicio de alteres. Pro iste ration io ha decidite audir vostre consilios re como io debe comportar me a proposito de un caso, que poterea portar qualche infamia a nostre poter. Tote le animas del homines, qui veni in nostre regno, dice que le causa de isto ha essite le sposa. Ma isto sembla a nos impos-

sibile. Assi nos pensa que, si nos considera ver iste testimonios, nos pote esser calumniata como troppo credule; e, si, alteramente, nos non considera ver le testimonios, nos pote esser judicate pauco sever e pauco amantes del justitia. Le prime es un peccato de homines superficial, le secunde es un peccato de homines injuste. Nos vole fugir de iste duo accusationes, ma nos non trova le maniera apte. Nos ha clamate vos, perque con vostre consilios vos adjuta nos pro le scopo que iste regno, como illo in le passato ha vivite sin infamia, assi illo in le futuro continuara a viver del mesme maniera.”

A tote le princes infernal le caso semblava importantissime e digne de multe consideration. Totes concludeva que il esseva necessari discoperir le veritate, ma le princes non esseva de accordo super le maniera. Alicuno proponeva que il esseva necessari inviar in le mundo un demonio, alteres plure demonios, qui sub forma de homines faceva cognoscentia directe del factos. Altre princes pensava que il esseva possibile obtener le mesme resultatos sin alicun difficultate. Il esseva sufficiente constringer le animas a confessar le veritate con le tortura. Ma le major parte del princes consiliava inviar un demonio super le terra. Assi Pluto se adressava verso iste decision. Ma il non habeva alicuno, disponibile voluntariamente pro iste interpresa. Allora le princes decideva tirar al sorte. La selection indicava Belfagor, qui esseva archidiabolo ma qui, ante cader ab le celo, habeva essite un archangelo. Belfagor acceptava de mal voluntate le carga. Totevia, constringite per le commando de Pluto,

ille diceva esser disponibile a exequer lo que habeva essite decidite in le assemblea del princes infernal, e acceptava tote le conditiones solemnemente dictate per le princes. Le conditiones esseva: le diabolo, qui habeva habite le carga, debeva recipere subito centos milles ducatos. Con iste moneta ille debeva ir super le terra. Ci sub forma de homine ille debeva maritar se e viver dece annos con le sposa. Depost, fingente morir, ille debeva retornar al inferno. Ci con le experientia acquirite ille debeva informar le princes re le cargas e le aspectos le plus fastidiose del maritage.

Le assemblea decideva anque que durante le dece annos ille debeva submitter se a tote le molestias e a tote le males, al quales es submittite le homines como le povressa, le prision, le maladies e omne altere molestia. Ille poteva, totevia cercar de liberar se de iste molestias con le deception o con le astutia.

Belfagor prendeva le forma de un homine, prendeva le moneta, e iva super le terra, accompagnate per un escorta de cavallos e de altere diabolos qui fingeva esser su servitores. Ille, assi, entrava triumphalmente in Florentia. Ille prefereva ille citate a tote le alteres, perque ille localitate le sembrava le plus apte a acceptar qui prestava moneta de un maniera usurari. Con le nomine “Roderigo di Castiglia” ille locava un casa in le “Borgo di Ognissanti”. E, al scopo de non facer discoverir su origines infernal, Belfagor diceva a totes que quando ille esseva un puero ille habeva lassate Espania e habeva ite in Syria. In un citate syrian ille habeva ganiate tote su ricchessas. Ille, pois,

habeva abandonate Syria pro ir a Italia pro sposar se. Roderigo esseva un homine bellissime qui monstrava un etate de trenta annos. In pauc dies ille monstrava su enorme ricchessas e su grande cultura. Assi multe nobile citatanos, qui habeva numerose filias e pauc moneta, offereva lor filias a ille. Inter illas Roderigo seligeva un juvena bellissime, Onesta. Illa esseva filia de Amerigo Donati, qui habeva altere tres filias e tres filios. Le filias esseva totes a maritar. Amerigo pertineva a un nobilissime familia e habeva bon fama in Florentia. Totevia ille esseva povrissime. Roderigo organisava nuptias magnific e splendide. Per le lege, que le habeva essite imponite quando ille habeva lassate le inferno, ille esseva submittite a tote le passionis human. Assi ille comenciava esser sensibile al honores e apreciar le laudes del homines. Isto le costava multe moneta. Ultra isto, in pauc tempore ille se inamorava de un maniera exagge-rate de “madonna” Onesta, e ille suffreva grandemente quando ille la videva triste e quando illa habeva qualche displacer.

Madonna Onesta habeva portate in casa de Roderigo, insimul al nobilitate e al beltate, un superbia que mesmo Lucifer non habeva jammais habite. Le superbia deveniva ancora plus grande quando le femina percipeva le grandor del amor del marito. E, assi, illa le dava commandos de omne typo sin alicun pietate o respecto. E, quando Roderigo la negava qualcosa, Onesta le aggredeva con parolas impolite e offensive. Tote isto causava a Roderigo un grandissime pena. Totevia le patre affin, le parentes del sposa, le obligationes del maritage,

e super toto, le immense amor que Roderigo habeva pro Onesta le faceva haber patientia.

Pro viver in pace con illa, Roderigo esseva constringite a facer grande expensas pro le vestes al moda e a adjutar le patre affin a maritar le altere filias, a inviar un del fratres affin a facer le mercator a levante, un altere a occidente a facer le mesme mestiero, e, in fin, a aperir un boteca de aurifice al tertie fratre affin in Florentia.

A causa de iste factos Roderigo perdeva le major parte de su ricchessas. Ultra isto, ille esseva constringite per Onesta a expender multe moneta pro organisar magnific e costose festas durante le tempore de carnaval e del festa de Sancte Johannes, ambes multo e costosemente celebrate in Florentia.

Per su amor pro Onesta Roderigo tolerava toto: humiliations, expensas onerosissime, infinite molestias. Ma su patiente comportamento non serviva a portar pace in un casa ruinate per un femina qui habeva un natura insolente.

In ille casa il non habeva servitores qui poteva tolerar le conducta de Onesta, anque solo per pauc dies. Tote isto provocava a Roderigo molestias gravissime perque ille non poteva tener con se un servitor fidel. E, ultra le alteres, anque le diabolos que Roderigo habeva conducite con se como servitores, prefereva retornar al inferno e esser intra le foco, plus tosto que viver in le mundo del homines sub le commando de ille femina.

Roderigo habeva un vita agitate e inquiete, e a causa del expensas disordinate, ille habeva jam consumite tote su moneta

contante. Ille comenciava sperar al ganios que ille provideva venir ab occidente e ab levante. Ille habeva ancora bon credito e prendeva grande amontas de moneta in presto. E, tosto, il habeva multe litteras de debita con su nomine. Iste facto esseva immediatamente notate per illes qui exerceva le usura in Florentia.

Su situation financiari esseva jam multo difficile, quando contemporaneamente ab levante e ab occidente arrivava mal novas: un del fratres de Onesta habeva perditte al joco de hasardo tote le moneta recipite ab Roderigo e le altere fratre, retornante con un nave plen de su mercantias, sin haber se assecurate, habeva necate a causa del naufragio del nave. Iste novas non esseva ancora cognite, quando le creditores de Roderigo se incontrava. Le creditores judicava Roderigo un homine ruinate, ma illes non poteva ancora ager, perque le tempore del pagamenti in lor favor del litteras de debita de Roderigo non habeva ancora arrivate al expiration. Assi le creditores concludeva que il esseva opportun surveiliar Roderigo attentivamente, pro evitar que ille fugiva secreteamente.

De su latere, Roderigo non videva alicun remedio a su problemas e, pro respectar le lege infernal, ille non poteva usar su artes magic. Assi ille pensava fugir. Un matino ille montava a cavallo e exiva ab le citate. Quando su partita esseva discoperite, su creditores iva immediatamente al magistratos, e deposit illes le sequeva. Roderigo tosto notava esser sequite. Allora ille cercava salvation trans le campos. Ma iste plano de fuga esseva

impedite per le fossatos, que in grande numero transversava ille campos: ille non poteva fugir a cavallo. Assi ille lassava le animal e fugiva a pedes trans campos coperite per vinias e cannetos. In fin Roderigo arrivava al localitate “Peretola” a casa de Gianmatteo del Brica, agricultor al servicio de Giovanni del Bene.

Roderigo trovava Gianmatteo qui transportava a casa le feno pro le boves. Le fugitivo promitteva que, si Gianmatteo le salvava ab le inimicos qui le sequeva pro facer le morir in prison, ille facerea ric le paisano. Gianmatteo, esseva un homine coragiose. Ille promitteva su adjuta, pensante qui ille habeva nihil a timer si ille salvava le fugitivo. Gianmatteo celava, ergo, Roderigo sub un cumulo de stercore e immunditias que ille habeva ante su casa.

Roderigo se habeva justo celate quando arrivava su sequitores. Illes espaventava Gianmatteo, ma non succedeva facer le confessar que ille habeva vidite Roderigo. Assi le furiose creditores reprendevo a cercar le. Ille die e le die sequente illes le cercava sin resultado. Assi illes retornava fatigatissime a Florentia. Passate le periculo, Gianmatteo faceva exir Roderigo ab le cumulo de stercore e immunditias e le peteva mantener le promissa. Roderigo le respondeva:

”Fratre mie, io ha grande obligation verso te e io certo vole satisfacer lo. E, io te dicera qui io es, assi tu pote comprender que io lo facera”. A iste puncto ille narrava al paisano re que ille esseva e re le conditiones a ille imponite quando ille

habeva exite ab le inferno. Pois ille le narrava re su sposa. In fin ille le diceva como ille le voleva inricchir. Le modo esseva isto: quando Gianmatteo audiva dicer que un femina esseva possedite per le diabolo, le agricultor debeva pensar que ille, Belfagor, esseva intra le femina; e ille haberea liberate le femina solo per un exorcismo practicate per Gianmatteo. De tal maniera le paisano haberea habite le possibilitate de facer se pagar per le parentes del femina quanto ille voleva. E, facite le accordo, le demonio desapareva.

Post pauc dies tote le citatanos de Florentia sapeva que un filia de messer Ambrogio Amidei, sposa de Bonaiuto Tebalducci, esseva possedite per le demonio. Le parentes utilisava tote ille remedios, que in circumstantias simile on usava: illes poneva super le capite del infortunate femina le imagine de sancte Zanobi e le mantello de sancte Giovanni Gualberto. Ma tote iste tentativas esseva neutralisate per Roderigo. E, pro facer ben intender a totes que le mal del juvena esseva un spirito maligne e non un fructo de un imagination phantastic, le diabolic presentia parlava latino, parlava super problemas philosophic e discoperiva le peccatos de multes. In particular, le demonio, indesirate hospite del juvena, diffundeva le peccatos de un monacho qui durante quatro annos habeva celate in su cella un femina vestite como un novicio.

Tote iste factos faceva meraviliar le gente. A causa del filia possedite, messer Ambrogio viveva profondemente discontente. Ille habeva probate in van tote le remedios e habeva

perdite omne sperantia de sanar la, quando Gianmatteo iva a ille e le promitteva le sanitate del filia, si ille le donava cinque centos florinos pro comprar un ferma a Peretola. Messer Ambrogio acceptava. Alora Gianmatteo faceva celebrar alicun missas e diceva parolas e faceva gestos disproviste de senso pro imbellir le cosa. Pois le paisano se approximava al aures del juvena e diceva: "Roderigo, io ha venite a te assi que tu mantene le promissa."

Roderigo le respondeva: "Io es felice. Ma isto non suffice a facer te ric. Ergo, quando io sortira ex le corpore de iste femina, io entrara intra le filia de Carolo, rege de Napoli, e io exira ab illa solo post tu intervention, que tu te facera recom-pensar con multissime moneta. Pois tu non me fastidiara plus." Dicite isto, ille sortiva ex le corpore del juvena con grande satisfaction e grande admiration de tote Florentia.

Post pauc tempore, se diffundeva in Italia le nova del disgratia occurrere al filia del rege Carolo. Il non esseva possibile trovar alicun remedio. Le rege, quando ille apprendeva le nova re le exorcismo de Gianmatteo, inviava a Florentia un messagero pro invitar le paisano a Napoli. Gianmatteo arrivava a Napoli e, post qualche ceremonia fingite, ille sanava le filia del rege. Ma Roderigo, ante lassar le corpore del juvena, diceva a Gianmatteo:

"Io ha mantenite le promissa que io te inricchirea. Assi io non ha plus obligationes verso te e io non es plus tu debitor. Ergo, que io non te vide plus, perque, como usque ora io te ha

beneficiate, assi io te facera mal in le futuro.” Gianmatteo retornava ergo multo ric a Florentia, perque ille habeva recipite ab le rege cinquanta milles ducatos. Ille pensava gauder de ille ricchessas pacificamente, perque ille non credeva que Roderigo voleva damnificar le. Ma iste su pensata esseva subito turbate per un nova: un filia de Ludovico VII, rege de Francia, esseva possedite per le diablo.

Le nova inquietava profondemente Gianmatteo, qui pensava al autoritate de ille rege e al parolas de Roderigo. Rege Ludovico non trovava ergo remedio pro sanar le filia. Quando ille apprendeva del capacitate de Gianmatteo, ille inviava un messagero pro invitar le a Paris. Ma pois le sovrano debeva peter le intervention del autoritates de Florentia, perque le paisano non partiva. Le autoritates de Florentia constringeva Gianmatteo a obedir. Gianmatteo iva con grande pena a Paris. Ci ille diceva al rege que ille habeva habite fortuna a sanar qualche femina possedite, ma que ille non poteva sanar totes, perque il habeva demonios de perfidissime natura qui non timeva ni menacias ni incantation ni alicun religion. Totevia ille habeva venite illac pro facer su deber. Si ille non habeva successo, ille demandarea excusa e pardono. Le rege, turbate, le diceva que, si ille non sanava le filia, ille lo haberea pendite. Audiente isto Gianmatteo sentiva un grande dolor. Depost, prendite corage, ille faceva venir le juvena possedite. Gianmatteo se approximava al aure del filia del rege e peteva humilmente le adjuta de Roderigo, rememorante a ille le beneficio

que ille le habeva facite. “Vole tu ora devenir exemplo de ingratitude, si tu ora me abandona?” diceva al fin le paisano. Roderigo le respondeva:

“Villano traitor! Tu ha le temeritate de venir ante me? Crede tu poter te vantar de haber te inricchite con mi adjuta? Io vole monstrar a te e a totes como io sape dar e levar omne cosa secundo mi plazer. E ora io tosto te facera pender.”

Gianmatteo pensava desperatamente tentar le via del fortuna. Ille faceva ir via le possedite, pois ille diceva al rege:

“Mi Senior, como io jam ha dicite vos, il ha multe spiritos qui es assi maligne que il es impossibile a tractar. Isto es un de illos. Ma io vole facer un ultime tentativa. Si le tentativa dara resultatos, vostre Majestate e io habera utilemente persequite nostre scopo. Si le tentativa non habera successo, io spera que tu habera pro me le pietate que mi innocentia mere. Super un grande placia tu facera construer un tribuna, apte a continer tote le nobiles e tote le clero de iste citate. Pois tu facera adornar le tribuna con drappos de seta e de auro. Al centro tu facera poner un altar. Io vole que le matino de dominica proxime tu, le clero, le nobiles con splendide vestes va super le tribuna. Tu facera celebrar un missa solemne. Pois tu facera venir le possedite. Ultra isto io vole in le placia vinti personas con trompas, cornos, tambures, cornamusas, cembalos e instrumentos musical de omne typo. Quando io levara le cappello, le personas comenciara a sonar e, continuante a sonar, illes ira verso le tribuna. Tote isto, insimul con mi remedios secrete, io crede

facera ir via iste spirito maligne". Le rege dava immediatamente le ordines. Arrivava le matino del dominica. Le tribuna se plenava de illustre personages e le placia de populo. Celebrate le missa, le juvena possedite esseva conducite super le tribuna per duo episcopos e per numerose seniores. Quando ille videva tante populo e tante aparato, Roderigo esseva stupefacite e intra se diceva: "Que ha pensate facer iste scelerato? Crede ille espaventar me con iste grandor? Non sape ille que io es accustomed a vider le grandor del celo e le furias del inferno? Io le castigara in omne caso."

Quando Gianmatteo se approximava e le precava exir ab le juvena, Roderigo le diceva:

"Oh, tu ha habite un belle idea! Que crede tu facer con iste apparatus? Crede tu forsan fugir ab mi potentia e ab le ira del rege? Scelerato! Io te facera pender in omne caso."

Le paisano le precava de nove. Roderigo le respondeva dicente le peyor imprecationes. Gianmatteo decideva non perder altere tempore e faceva un gesto con le cappello. Tote le personas con le instrumentos musical cominciava un terribile concerto. Producente intolerabile ruitos, que iva usque al celo, le sonatores iva verso le tribuna. Audiente le ruitos Roderigo levava le aures. Non comprendente lo que eveniva e essente grandemente meraviliate, Roderigo demandava a Gianmatteo que cosa eveniva. Gianmatteo, grandemente turbate, respondeva: "Povre Roderigo! Es tu sposa qui veni a facer te visita."

Il esseva stupefaciente pensar qual alteration de mente

provocava a Roderigo le facto de audir rememorar su sposa. Esseva tanto grande le stupor del demonio, que, non pensante si esseva possibile o rationabile in ille circumstantia le presentia del sposa, sin replicar altere, Roderigo fugiva espaventatissime, lassante libere le juvena. Ille prefereva retornar al inferno, e justificar su actiones, plus tosto que submitter se de nove al sclavitude del maritage con tote su innumerabile molestias, penas e periculos.

Assi Belfagor retornava al inferno e testimoniava le males que un sposa conduceva con se intra un casa. E Gianmatteo, qui esseva plus astute que le diablo, retornava con grande felicitate a su casa.

Publicate con Panorama in interlingua (ISSN 0903-2932),
julio-augusto 2010

www.interlingua.com